

Nimfea

Erdei fülesbagoly (*Asio otus*) téli gyülekezőhely felmérési protokoll

Az erdei fülesbagoly (*Asio otus*) hazánk egyik legközismertebb fészkelő bagolyfaja. Közismertsége ellenére sajnos sem a fészkelőállomány, sem a telelőállomány nagyságával nem vagyunk tisztában.

A 2009/2010 tél folyamán egy olyan egységes módszertan szerinti, önkéntes felmérők segítségével történő erdei fülesbagoly telelőállomány felmérést kívánunk elvégezni, melynek célja, hogy országos és aktuális képet kapjunk a faj hazánkban telelő állományáról. Ugyanakkor nem titkolt szándékunk, hogy egy esetleges 2010/2011 telén megvalósuló Kárpát-medencei vagy Közép-Európai telelőállomány felméréshez leteszteljük a kidolgozott módszertant.

A felmérés önkéntes alapú, olyan felmérők jelentkezését várjuk, akik az erdei fülesbagoly gyülekezőhelyeket a módszertanban leírtaknak megfelelően fel tudják mérni.

Kérjük, hogy minden felmérésre jelentkező előzetesen jelentkezzen e-mailen az asiootus@nimfea.hu e-mail címen, hogy a területi átfedéseket korrigálni tudjuk, így egy települést ne mérjen fel 2-3 ember párhuzamosan.

Egy felmérő több települést is vállalhat, de csak annyit, amennyit mindhárom téli hónapban le tud járni.

A felmérések időpontjai:

- 2009. december 11-12-13.
- 2010. január 15-16-17.
- 2010. február 12-13-14.

A felmérési alkalom minden hónap középső hétvégéjének szombatja. Indokolt esetben (pl. kedvezőtlen időjárás miatt) pénteken vagy vasárnap is elvégezhető a felmérés. A pénteki napok azért szükségesek, hogy azokon a helyeken, ahol zárt udvarban, pl. intézményeknél található a gyülekezőhely, lehetőség legyen nyitvatartási időben bejutni és elvégezni a számolást.

A felmérés általános módszere a nappalozóhelyen tartózkodó madarak nappali számolása.

A telelőhelyek általában a települések központi részén találhatóak: templomkertben, iskolaudvaron, parkokban, lakótelepek környékén, elhagyott udvarokban, illetve a települések szélén található temetőkertekben. Elsősorban a baglyok az örökzöld fákhoz kötődnek, illetve kedvelik, ha a fák körül magas épületek helyezkednek el, melyek védelmet nyújtanak az erős szélről. A baglyok jelenlétére a járdán, illetve a nappalozóhelyül szolgáló fák alatt található köpetek, ürüléknyomok utalnak.

A hó közepén végzett számlálásokkor az erre a célra szolgáló adatlapon kerülnek rögzítésre az adatok. A számlálást minden esetben nagy körültekintéssel kell végezni, kerülve a madarak felzavarását. Ajánlott az egyes fákban tartózkodó madarakat többször, több nézőpontból (közvetlen a fa alól (ha lehet), illetve a fától eltávolodva, különböző irányokból, távcsővel is nézve) átszámolni.

Fordítsunk nagy figyelmet az esetleg az erdei fülesekkel együtt nappalozó réti fülesbaglyokra is, előfordulásukat a hely pontos jelölésével szintén regisztráljuk!

Nimfea

Erdei fülesbagoly (*Asio otus*) téli gyülekezőhely felmérési protokoll

A megtalált gyülekezőhelyeket, illetve az egyszer már felmért helyszíneket a szinkronszámlálások alkalmával mindhárom téli hónapban fel kell mérni.

A nulla adat is adat, így azokról a helyszínekről is várjuk az információt, ahol nem került elő erdei fülesbagoly.

A felmérés során adott körülmények között kiegészítő felmérési módszer alkalmazása is szükségessé válhat. A sűrű örökzöldek (pl. fejlett ezüsthenyők) takarásában nagyobb számban gyűlhetnek össze erdei fülesbaglyok. A takarás miatt a pontos számlálás esetleg nem lehetséges, vagy a sűrűn álló fák miatt nincs lehetőség az egyes fákon tartózkodó madarak leszámolására. Az is előfordulhat, hogy a gyülekezőhely egy zárt területen található, ahova a bejutás nem lehetséges, vagy a fák nem megközelíthetőek (magánterület, elzárt terület stb.). Az adatlapon ilyen esetben azt a példányszámot jelöljük, melyet az esti kihúzáskor vagy a hajnali behúzáskor számolunk. Az esti kihúzás kezdeti időpontját óra, perc pontossággal jegyezzük fel, majd az utolsó madár távozási idejét is írjuk fel. A nappalozóhelyről történő kihúzás röviddel napnyugtát követően indul meg, a madarak tollászkodását, nyújtózkodását, komfortmozgásait követően. Ekkor előfordul, hogy az egyes madarak átrepülnek a szomszédos nappalozóhelyekre vagy a két, esetleg több helyszín között oda-vissza mozognak. A kihúzás történhet egy meghatározott irányba, de rendszerint több irányba egyidejűleg repülhetnek, így a számlálást egy jó rálátást nyújtó helyről kell elvégezni. Ha erre nincs lehetőség, akkor a fő kirepülési irányokba állított több társfigyelővel kell dolgozni. A kihúzás általában nem egyszerre történik, hanem egyesével, vagy néhány példány közel egyidejű távozásával zajlik. A kihúzási irányok meghatározása érdekében érdemes megelőzően néhány estét kivárni a gyülekezőhelynél. A sok egyednek nagy takarást biztosító örökzöldekről kihúzó madarak általában kiülnek a szomszédos fákra és ott végzik el tollászkodási, nyújtózkodási tevékenységeiket, így a kihúzó madarak itt is számolhatóak. A táplálkozóhelyekre történő kihúzás előtt ez általános jelenség, ekkor jó lehetőség nyílik a számolásra, ha a fa nincs takarásban, vagy építmény nem gátolja a nyílt rálátást. Az esti kihúzás azonban hosszabb idejű, elnyújtottabb folyamat és az egyes helyszínek közötti ingázó madarak a számolásban okozhatnak némi zavart. Ezért ha csak egy mód van rá, akkor a madarak hajnali behúzását válasszuk. A hajnali behúzás gyorsabb lefolyású, határozott irányú, kevesebb zavaró tényező áll fenn, bár nem egyszer ez a felmérési mód is több felmérő egyidejű és összehangolt munkáját igényli.

Amennyiben a gyülekezőhely adottságainak megfelelő számolási módot meghatároztuk, onnantól kezdve következetesen minden esetben ugyanazt a módszert alkalmazzuk, de ha csak lehet, a nappal bent ülő madarakat mérjük fel!

Az adatlapot értelemszerűen töltsük ki, majd a februári hóközépi számlálást követően küldjük el e-mailen vagy postán az adatlap alján megadott címre!

Kérdés, vagy probléma esetén az asiootus@nimfea.hu e-mail címen kérhető segítség, vagy telefonon Monoki Ákosnál a 06-70/270-71-57 telefonszámon.

*Az erdei fülesbagoly protokoll kidolgozásában részt vettek:
Juhász Tibor, Lisztes Anna, Monoki Ákos, Sebe Krisztina, Váradi Csaba*